

KOULUN JUHLAT

SISÄLTÖ

Halloween	3
Itsenäisyyspäivä	4
Lucian päivä	5
Joulu	6
Laskiaistiistai	8
Pääsiäinen	9

Miksi koulussa juhlitaan tai huomioidaan erilaisia merkkipäiviä? Ensinnäkin niiden avulla välitetään kulttuuriperintöä. Toiseksi ne rakentavat yhteisöllisyyttä. Kolmanneksi juhliin liittyy erilaisia arvokkaina pidettyjä asioita, joten ne voivat olla myös arvokasvatuksen väline.

Joskus näiden tavoitteiden toteutumiseksi on esteitä. Juhlakulttuurin varjollakaan ei ketään voi pakottaa vakaumuksensa vastaiseen uskonnonharjoitukseen, joten saatetaan tarvita erityisjärjestelyjä. Nopeasti ajateltuna paras ratkaisu olisi jättää uskonnolliset elementit pois ja siten välttää erityisjärjestelyt, joissa jotkut ovat pois juhlasta. Tällainen toimintatapa voi kuitenkin johtaa samaan lopputulokseen kuin osallistumiseen pakottaminen. Yhteisöllisyys ei rakennu silloinkaan, jos uskonnoista vaietaan eli osalle koulun oppilaita sanattomasti viestitetään heidän kulttuuriperintönsä olevan arvotonta tai suomalaisuuteen kuulumatonta.

Seuraavassa listassa esitellään suomalaisissa kouluissa tavallisesti vietettäviä juhlia ja osoitetaan niiden katsomuksellisia ulottuvuuksia. Tunnistamalla niitä voi auttaa juhlakulttuurin vaalimisen tavoitteiden toteutumista kolmella tavalla. Ensinnäkin tuomalla esiin niiden eri puolia ja tulkintoja voi tukea ja arvostaa erilaisia identiteettejä. Moninaisuutta voi huomioida myös moninaistamalla koulun juhlakulttuuria Juhlakalenterin avulla, eli käsittelemällä muitakin kuin tässä mainittuja juhlia joko niiden oikeina ajankohtina tai yhteydessä samanteemaisiin juhliin. Toiseksi ne antavat välineitä pedagogisoida juhlien viettoa eli juhlan viettäjänsä roolin lisäksi tai sijasta tarjota oppilaille juhlasta oppijan roolia. Kolmanneksi ne auttavat löytämään sellaisia arvokasvatuksen teemoja, joista voi keskustella yhteisesti kaikkien kanssa. Osa tämän listan ideoista sopii erityisesti katsomusaineiden opetukseen.

HALLOWEEN

Alkuperä ja merkitykset

Halloween on tullut meille Yhdysvalloista. Halloweeniin liittyvät satokauden päätös, vuodenajan pimeys ja vainajahenget. Vastaavia juhlia eri kulttuureissa, mutta karnevaalielementtejä on harvemmissa, ainakin meksikolaisessa kuolleiden päivässä. Lasten keskuudessa korostuukin nimenomaan karnevaali, jossa hullutellaan, vaihdetaan rooleja ja kokeillaan oman pelkäämisen rajoja. Koska halloween on niin karnevaalihenkinen, vakavamielisempien vainajajuhlien liittäminen tähän ei välttämättä toimi. Niitä voi kuitenkin käsitellä erikseen (tietoja löytyy esimerkiksi [Juhlakalenterista](#)).

Katsomuksellisia näkökohtia

Rationalistisen maailmankuvan mukaan noidat ja haamut, myös paholainen ovat harmittomia satuolentoja. Kaikki katsomukset eivät seuraa tätä ajatusta, vaan pitävät pahoja henkiä todellisina ilmiöinä, joihin on pidettävä etäisyyttä, toiset Jumalan kanssa ristiriidassa olevina olentoina.

Yhteistä pohjaa

Halloween-hahmoista löytyy myös muita kuin pahoja henkiä, esimerkiksi eläimiä. Voi myös miettiä, mitkä asiat ovat pelottavia ja miksi. Satokauden päätöstä voi myös käsitellä esimerkiksi pohtien työn ja sen tulosten antamaa hyvää mieltä, miksei myös karnevaalin merkityksiä.

ITSENÄISYYSPÄIVÄ

Alkuperä ja merkitys

Itsenäisyyspäivä on Suomen kansallispäivä. Se on päivä, jona Suomen eduskunta vuonna 1917 hyväksyi senaatin antaman itsenäisyysjulistuksen. Juhlintaan liittyy valtiollisesti myös kirkollisia menoja, mutta koulussa nykyään vähemmän.

Katsomuksellisia näkökohtia

Jehovan todistajat ajattelevat, että ihmisen tulee kunnioittaa ja totella vain Jumalaa, ei valtiota. Lippuun ja kansallislauluun liittyvissä rituaaleissa ongelmallista on se, että niissä osoitetaan maalliselle asialle sellaista kunnioitusta, joka kuuluu vain Jumalalle. Rituaaleja, niiden merkitystä ja isänmaallisia kielikuvia voi käsitellä avoimesti kaikkien oppilaiden kanssa.

Yhteistä pohjaa

Itsenäisyyspäivänä käydään usein läpi kansallista historiaa ja korostetaan suomalaista perinnettä ja kulttuuria. On tärkeää antaa kaikille oppilaille mahdollisuus kokea olevansa osa jatkumoa.

LUCIAN PÄIVÄ

Alkuperä ja merkitys

Pyhä Lucia oli sisilialainen varhaiskristillinen marttyyri, joka kuoli julman kuoleman. Ennen kalenteriuudistusta hänen juhlapäivänsä 13.12. osui talvipäivän seisauksen aikaan. Suomessa näkyvä lucianpäivän juhlinta on kuitenkin enemmän suomenruotsalaista kulttuuriperintöä kuin pyhimysjuhlintaa. Nykyjuhlinnan aiheena on valon tuominen pimeään vuodenaikaan. Myös musiikki ja leivonnaiset ovat tärkeässä osassa lucianpäivän juhlinnassa, ja Lucia-kulkueet vierailevat usein ilahduttamassa lapsia ja vanhuksia.

Katsomuksellisia näkökohtia

Pyhimyksen juhlinta voi oudoksuttaa niitä, jotka eivät ole tottuneet asiaan tai jotka haluavat pysyä selvästi etäällä vieraasta uskonnosta. Toisaalta Lucia on sekä katolisessa että ortodoksisessa kirkossa tunnustettu marttyyripyhimys, joten juhlan uskonnollinen pohjakin on hyvä tuoda esiin.

Yhteistä pohjaa

Valo, hyväntekeväisyys, musiikki ja leivonnaiset ovat tämän perinteen nykymuodossa keskeisiä aiheita, ja niistä voi kehittää tarttumapintaa kaikille.

JOULU

Alkuperä ja merkitykset

Joulu lienee merkityksillä ladatuin juhla koko koulun vuodessa. Joulussa yhdistyvät pakanalliset vuoden pimeimmän ajan juhlat (esim. kekri) ja kristillinen Jeesuksen syntymäjuhla. Tärkeä kerrostuma on myös joulupukkiin ja tonttuihin liittyvä, noin sata vuotta vanha ja jatkuvasti elokuvissa, kirjoissa ja lauluissa rikastuva perinne. Kulttuurissamme joulu on saanut valtavan merkityksen, ja siihen liittyy monia rakkaita muistoja, musiikkiperinnettä, perheiden yhdessäoloa sekä lukuisia valmisteluritualeja. Joulujuhla myös päättää syyslukukauden.

Katsomuksellisia näkökulmia

Suomessa on totuttu tekemään jako kristilliseen Jeesus-jouluun (jossain puheenparressa ”oikea” joulu) ja maalliseen, joskus pinnallisenakin pidettyyn tonttujouluun. Maallinen tonttuperinne ajatellaan lasten satumaailmaksi, joka on katsomuksellisesti neutraali, koska se ei ole kristillinen. Joulupukki on kuitenkin siitä erikoinen hahmo, että jos hän joillekin asuu Korvatunturilla, toisille Pohjoisnavalla, toisille hän on kuitenkin Myrran varhainen piispa Pyhä Nikolaos. Tontut, kuten muut satuolennot, voidaan nähdä henkiolentoina, jotka eivät ole lähtöisin Jumalasta ja siksi niihin on pidettävä etäisyyttä. Toisille joulu toki voi olla yksinkertaisesti vain vierasta perinnettä, johon mukaan lähteminen olisi oman perinteen pettämistä. Joulun viettoon ei myöskään kehoteta Raamatussa, minkä vuoksi ainakin Jehovan todistajat pidättäytyvät siitä.

Toisaalta Jeesus ja enkelit ovat hahmoja, jotka esimerkiksi moni muslimi tunnistaa. Jeesuksen syntymästä kerrotaan Koraanissakin. Joulun odottamiseen liittyy paljon yhteisöllisyyttä pikkujoulujen ja herkuttelun muodossa. Kristilliseen perinteeseen kuuluu kuitenkin joulua edeltävä paasto, joka voi vaikuttaa joidenkin, erityisesti katolisten ja ortodoksisten perheiden elämään ja osallistumiseen näihin juhliin - kukin perhe kuitenkin luovii omalla tavallaan näissä tilanteissa.

Yhteistä pohjaa

Joulu valon juhlan lienee useimmille samaistuttava pimeässä Pohjolassa, ja valon juhlia on monissa kulttuureissa. Siksi kynttilät, lyhdyt ja tähdet lienevät turvallisia symboleita. Jouluun liittyy myös paljon talveen ja lumeen liittyvää kuvastoa, jota voi hyödyntää. Muita yhteisen keskustelun aiheita voisivat olla hyvän asian odottaminen ja lähestyvä loma, yhteisöllisyys ja vähäosaisten muistaminen.

.

LASKIAISTIISTAI

Alkuperä ja merkitykset

Laskiaistiistai on viimeinen päivä ennen läntisen kristikunnan paaston aikaa. Silloin on kansan keskuudessa herkuteltu ja huviteltu riehakkaasti. Katolisen maailman karnevaaliperinne liittyy nimenomaan laskiaisaikaan, kuten näkyy sanan karnevaali taustassa (jäähyväiset lihalle). Suomessa laskiaiseen on liittynyt mäenlaskua ja rasvaisia ruokia.

Katsomuksellisia näkökulmia

Nykykouluissa laskiaiseen kuuluu yleensä hernekeitto, laskiaispullat ja talviurheilua tai -ulkoilua. Ne tuskin ovat kenenkään vakaumuksen vastaisia, varsinkin kun hernekeittoa yleensä saa myös kasvishernekeittona. Joissain tilanteissa on hyvä tiedostaa, että ortodokseilla paasto on alkanut jo edeltävänä sunnuntaina ja sitä ennen siihen on jo valmistauduttu kaksi viikkoa.

Yhteistä pohjaa

Paastonaikoja esiintyy useissa uskonnoissa, joten niitä on mahdollista vertailla tässä kohtaa vuotta. Paastoihin liittyy muutakin kuin pidättäytymistä ruuasta, kuten myötätuntoa köyhiä kohtaan sekä todellisten tarpeiden ja kohtuullisuuden pohdintaa, mikä antaa pohjaa pohtia sosiaalisen ja ekologisen kestävyuden kysymyksiä yhdessä.

PÄÄSIÄINEN

Alkuperä ja merkitykset

Kristillinen pääsiäisaika käsittää useita erilaisia juhlia palmusunnuntaista synkän pitkäperjantain kautta riemukkaaseen pääsiäiseen, ylösnousemuksen ja pelastuksen juhlaan. Palmusunnuntaisessa virpomisperinteessä, jota kouluissa usein käsitellään, yhdistyy monenlaisia aineksia. Karjalaisessa virpomisperinteessä, jota ortodoksit eri puolilla Suomea pitävät yllä, virpomavitsat siunataan kirkossa ja virpomisella siunausta levitetään koteihin. Monelle ei-ortodoksille virpominen on maallisemmin hyvän onnen yleistä toivottamista. Noidiksi pukeutuminen puolestaan on pääsiäislauantaihin liittyvä perinne Pohjanmaalta, jossa pahoja henkiä on torjuttu Jeesuksen ollessa haudassaan. Virpomisperinnettä yhdistyneessä, maallisessa muodossaan on levitetty ahkerasti varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja lastenohjelmissa, ja se merkinnee useimmille perheille jonkinlaista lasten yritteliäisyyden, luovuuden ja itsenäistymisen tukemista. Pohjoisamerikkalaisesta halloweeniin liittyvästä karkki tai kepponen -kiertelystä virpomiseen on alkanut liittyä myös muihin naamiaispukeihin pukeutumista.

Palmusunnuntaita seuraava hiljainen viikko tai ortodoksien kielenkäytössä suuri viikko on perinteisesti ollut aikaa, jona Jeesuksen kärsimyksen vaiheita on muisteltu. Varsinaisen pääsiäisen juhlintaan yhdistyy pakanallisia vaikutteita kevään tulon juhlinnasta.

Koska keväiset versot, kukat ja tiput sopivat myös kristilliseksi ylösnousemuksen symboliikaksi, näitä kahta puolta ei yleensä koeta ristiriitaisiksi keskenään. Jos Jeesuksen syntymä on asia, josta muslimien kanssa kristityillä on yhteisymmärrys, kuolemasta voi sanoa samaa. Sen sijaan Jeesuksen ylösnousemus ja sen merkitys ihmiskunnalle ovat asioita, jotka islam torjuu.

Juutalaisten pesah osuu kristittyjen pääsiäisen kanssa samoihin aikoihin, luonnollisesti sen vuoksi, että Jeesus oli juutalainen ja että Raamattu kertoo ristiinnaulitsemisen osuneen pesah-juhlan aikaan.

Katsomuksellisia näkökohtia

On hyvä ottaa huomioon virpomiseen liittyvät erilaiset merkitykset ja antaa lasten kokea perheensä traditiot huomioiduiksi sekä valita, haluavatko olla mukana perinteessä ollenkaan. Pääsiäistä edeltävä viikko on kristillisessä perinteessä vielä paastoaikaa, sen syvintä vaihetta, ja se voi vaikuttaa erityisesti ortodoksisten ja katolilaisten lasten elämään. Luontevin paikka luokan yhteiselle herkuttelulle, jos sellaista halutaan järjestää, onkin pääsiäisviikko (ortodokseille kirkas viikko) eli heti kun kouluun on pääsiäisloman jälkeen palattu. Pääsiäisen uskonnollinen merkitys on kristinuskossa suuri, mutta kulttuurinen merkitys Suomessa pieni, joten koulun pääsiäisperinteissä on tilaa uudelle ja toisaalta aihetta uudelleentarkastelulle.

Yhteistä pohjaa

Kevään alkamiseen liittyviä juhlia on monissa kulttuureissa. Kevään tulo ja luonnon herääminen eloon ovat teemoja, joita useimmissa kouluissa on jo hyödynnettykin. Pääsiäinen tunteiden kirjoineen tarjoaa hyviä mahdollisuuksia myös erilaisten tunteiden kanssa työskentelyyn: mahdollisuuksia on surusta, pelosta tai ahdistuksesta iloon tai kiitollisuuteen.

Lisätietoa dialogista:

www.dialogikasvatus.fi

www.yhteisymmärrysviikko.fi

Lisätietoa juhlista:

www.juhlakalenteri.fi / www.festkalendern.fi